

České děti neumějí česky

Za největšího strašáka státní maturity je považována matematika. Přitom k reparátu z češtiny půjde minimálně dvakrát tolik studentů středních škol.

Radka Hrdinová
reportérka MF DNES

PRAHA Povinný test z českého jazyka psalo letos přes 62 tisíc středoškoláků, neuspělo 6 488 z nich, tedy zhruba každý desátý.

Při startu státních maturit v roce 2011 se přitom neúspěšnost pohybovala pod hranicí dvou procent.

K těm, kteří neuspěli v didaktickém testu, ještě letos přibudou ti, kteří nenapsali maturitní práci nebo pohoří u stále probíhajících ústních zkoušek. K opravné zkoušce z češtiny tak nakonec může mířit každý sedmý maturant.

Největší skok nahoru v počtu propadlíků - asi o pět procent - nastal

v roce 2015, a to z jednoduchých příčin. Část otázek typu „zaškrtněte správnou odpověď“ nahradily takzvané otázky otevřené, u kterých není možné si tipnout.

Propadlíků po zlomcích procenta však přibývá už několik let po sobě. Může za tím být několik příčin.

Tou první je koncepce testů. Odborníci se neshodnou, co do nich patří, natož na tom, jak náročné mají být. „Konsenzus nepanuje, podle některých jsou příliš tvrdé, další si myslí, že jsou měkké,“ říká Vladimír Štancl z Asociace češtinářů.

Rozhodně jsou stejné pro studen-

ty gymnázií, kterým větší potíže nedělají, i studenty čtyřletých učňovských oborů. Z těch uspěje jen každý druhý.

Letos sice v testu ubylo úkolů vyžadujících znalost teorie a termínů, které podráždily nohy v minulých letech, ale na testy bylo podle některých učitelů tak málo času, že si toho všimli i gymnaziální premianti.

Druhým důvodem může být úroveň výuky českého jazyka na středních školách. Ať už jde o nedostatkové učitele, nebo samotné žáky - na maturitních oborech studuje už asi 76 procent populačního ročníku.

Ale může za tím alespoň částečně být i odložená porodnost ze začátku 90. let minulého století. Zejména vysokoškolačky tehdy prakticky z roku na rok odložily narození prvního potomka.

„Během 90. let počet narozených klesl téměř o třetinu. Snížila se více porodnost u vzdělanějších matek, část s odkladem deset až patnáct let,“ říká Daniel Munich z IDEA při CERGE-EI.

Rodinné zázemí má na školní výsledky dětí značný vliv. Právě tato generace přitom dnes maturuje.

Pokračování na str. 4

Nejspornější úkol z letošního testu z češtiny

Zadání úlohy

Ve kterém z následujících slov má předpona pře- stejný význam jako ve slově přechytračit?

(Posuzované slovo se vyskytuje v úseku výchozího textu: „musí nejen přechytračit knížepána“.)

- A přenechat,
- B přehlasovat,
- C přestříhnout,
- D přeslechnout.

Správná odpověď je B.

Co si o tom myslí češtináři

„V rámci ‚testologické pravdy‘ (tedy po vyloučení méně vhodných možností) je řešení celkem jasné, obzvlášť pokud je člověk s testy Cermatu dobře obeznámen.“

– **Prohlášení Společnosti učitelů českého jazyka a literatury**

„Myslím, že úloha do didaktického testu není vhodná. Celý tradiční systém výuky, neúměrně zatěžující paměť a současně pomíjející myšlení, nemá žádnou smysluplnou strukturu ani celkový význam. Letošní test hodnotím jako docela podařený, nicméně hodně těžký. Myslím hlavně pro negymnazisty.“

– **Hana Vacková, češtinářka**

Propadl každý desátý

České děti neumějí česky

6 488

maturantů z celkem 62 234 propadlo v testu z češtiny.

3 298

maturantů propadlo v testu z matematiky. Předmět si letos vybralo 14 762 studentů.

➔ Pokračování ze str. 1

Důsledky rychlého poklesu porodnosti na počátku 90. let by mohly být podle Münicha jednou z příčin toho, proč se v roce 2012 zhoršily výsledky patnáctiletých Čechů v mezinárodním šetření PISA, které porovnává úroveň dovedností v rámci zemí OECD.

Ale to zdaleka nebyl jediný důvod, který podle něj mohl hrát v tehdejších zhoršení žáků roli. „Tyto děti například chodily do škol v období, kdy se za zmatků přecházelo z osnov na rámcové vzdělávací programy. Bez koncepční podpory z ministerstva školství v řadě škol zavládl chaos, jestli to mohlo mít vliv na úroveň vzdělání, nevíme. Není k tomu moc dat a nikdo dopady této změny nezkoumal,“ říká Daniel Münich.

Na úrovni spekulací

A v tom je nejspíš největší kámen úrazu celé diskuse kolem maturity. Odborníci na vzdělávání by se rádi pustili do výzkumu, který by odpovídal na otázku, proč stále více maturantů musí dělat reparát.

„Zatím vědci nemají přístup k potřebným datům, poptávka z ministerstva školství po takovém výzkumu chybí, diskuse se pohybují jen na úrovni dojmů a spekulací. Je absurdní, že zodpovědné instituce si tyto otázky moc nekladou,“ dodává Münich.

K jakým paradoxům nedostatek zveřejněných dat může vést, se uká-

zalo v roce 2016. Tehdy iniciativa Maturitní data - odtajněno dosáhla úspěchu a přiměla Cermat zveřejnit anonymizované výsledky u jednotlivých otázek v testu.

„Pan Zíka (ředitel Cermatu, pozn. red.) při prezentaci výsledků tvrdil, že největší problémy dělaly úkoly zaměřené na čtenářskou gramot-

Letos jsou výsledky maturantů zase o něco horší a diskuse se tak jako v minulých letech soustřeďuje více na samotný letošní test než na celkovou koncepci maturitní zkoušky.

nost a že čtenářské schopnosti absolventů středních škol jsou zoufalé,“ říká Tomáš Feřtek z obecně prospěšné společnosti EDUin, která se maturitami dlouhodobě zabývá.

Po zveřejnění výsledků u jednotlivých otázek se však ukázal jiný obrázek. „Z celého spektra otázek, které v testu byly, maturanti podle naší analýzy nejvíce bodů získávali právě na úkolech založených na porozumění textu. Pohořeli částeč-

ně na pravopisu a částečně na akademických pojmech,“ dodává Feřtek.

Závod v rychločtení

Letos jsou výsledky maturantů zase o něco horší a diskuse se tak jako v minulých letech soustřeďuje více na samotný letošní test než na celkovou koncepci maturitní zkoušky.

Na rozdíl od let minulých jeho kritici nevidí zásadní problém ani tak v konkrétních otázkách, jako v tom, aby studenti zvládli test v časovém limitu.

„Test jako závod v rychločtení. Sečtělá žačka, která píše výborné slohy a přečetla celou knihovnu, jednoduše nestihla deset otázek,“ komentuje například maturitní test z češtiny na svém blogu Tajný učitel.

„V testu byla spousta zajímavých úkolů, ale zejména studenti odborných škol mohli mít problém se dost rychle orientovat v úlohách založených na porozumění textu. Že nebylo jednoduché to v časovém limitu zvládnout, mi hlásila moje nejchytřejší maturantka, která test zvládla na 98 procent,“ vysvětluje si zvýšení počtu propadlíků učitelka českého jazyka na pražském gymnáziu Veronika Valíková.

Ne všichni učitelé s tím souhlasí. „Chápu, že pro lidi, kteří mají se čtením potíže, to může být dost napnuté, ale ne natolik, aby to maturant nemohl zvládnout,“ oponuje Vladimír Štancl.

